

MỘT SỐ SUY NGHĨ VỀ CẢI TIẾN PHƯƠNG PHÁP DẠY BỘ MÔN GIÁO HỌC PHÁP

GVC PHẠM PHƯƠNG LIÊN
Khoa Ngôn ngữ & Văn hóa Nga

I. Đặt vấn đề

Trong những năm gần đây, vấn đề chất lượng giảng dạy luôn được đặt lên hàng đầu. Vậy làm thế nào để đảm bảo được bài dạy một cách có hiệu quả nhất, đáp ứng được yêu cầu đòi hỏi ngày một cao của quá trình đào tạo? Nhiệm vụ quan trọng đó đòi hỏi ở các tổ bộ môn và ở mỗi người giáo viên những suy nghĩ, trăn trở là cần phải không ngừng cải tiến phương pháp giảng dạy bộ môn của mình để giúp cho quá trình dạy - học đạt kết quả cao nhất. Tổ bộ môn Giáo học pháp chúng tôi cũng không nằm ngoài việc phấn đấu cho một phương pháp giảng dạy bộ môn thật hoàn chỉnh và hiện đại.

II. Nội dung

Trong bài viết này, chúng tôi xin trình bày một số suy nghĩ về những vấn đề sau đây :

1- Phương pháp giảng dạy Giáo học pháp truyền thống và một số mặt hạn chế cần được cải tiến

Từ nhiều năm nay, bộ môn Giáo học pháp vẫn đi theo một phương pháp giảng dạy truyền thống : Người giáo viên dựa vào giáo trình bộ môn để soạn giáo án cho từng bài dạy cụ thể, phù hợp với từng đối tượng người học. Ở tổ bộ môn có những ý kiến đóng góp xây dựng cho bài giảng đó. Khi lên lớp, người giáo viên sử dụng giáo án của mình để giảng cho học sinh những nội dung chính của bài, kết hợp với trình bày trên bảng những ý chính, những sơ đồ, dàn ý của các vấn đề và cụ thể hóa những khái niệm bằng những ví dụ dẫn chứng minh họa. Tùy từng đối tượng học sinh, học sinh đại học hay học sinh cao đẳng, mà người dạy có thể đi sâu về phần này hay về phần khác, rút gọn ý này hoặc mở rộng ý khác, sơ lược hoặc bỏ qua những phần không quan trọng.

Qua thực tiễn giảng dạy nhiều năm ở tổ bộ môn, chúng tôi rút ra một số nhân xét như sau :

- Giáo án lên lớp là của từng giáo viên, mang tính cá nhân và sáng tạo riêng. Trong khối kiến thức khổng lồ của giáo trình, từng giáo viên tự lựa chọn cho bài giảng những ý chính, do đó giữa các giáo án của từng giáo viên có thể chưa có sự thống nhất chung. Người giáo viên cảm thấy như thiếu một bộ khung cho giáo án, một chỗ dựa, một định hướng đúng cho bài giảng.

Người này có thể đi sâu về một phần nào đấy, mà người khác lại chỉ đề cập tới một cách qua loa hoặc không nói đến.

- Việc trình bày, giảng giải nội dung của bài, mối quan hệ giữa các khái niệm hay bản chất của một vấn đề nào đó đòi hỏi người giáo viên nhiều khi phải viết lại trên bảng. Công việc này tất nhiên sẽ chiếm một số lượng thời gian nhất định.

- Trong giờ giảng, giữa những muôn vàn khối lượng kiến thức thầy tung ra trên lớp, người học trò có nhiều khi gặp khó khăn trong việc ghi chép, tóm tắt tổng hợp, hệ thống lại các kiến thức, khái quát, liên kết các vấn đề trong mối liên quan của chúng và ghi nhớ những ý chính của bài.

Những mặt tồn tại trên đây đã thôi thúc chúng tôi cố gắng tìm tòi, cải tiến phương pháp giảng dạy sao cho có hiệu quả nhất.

2- Xây dựng đề cương bài giảng như là phần cốt lõi, bộ khung của một giáo án

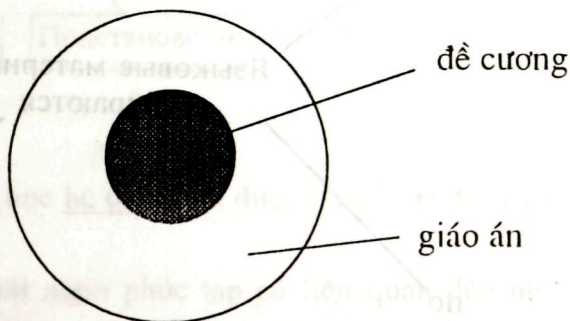
Từ thực tế giảng dạy, để làm chỗ dựa cho tất cả giáo viên khi giảng bài trên lớp, chúng tôi thấy cần thiết phải xây dựng một bộ khung cốt lõi cho mỗi một giáo án. Bộ khung cốt lõi cho mỗi một bài giảng đó chúng tôi xin được tạm dùng với thuật ngữ là đề cương bài giảng.

2.1. Đề cương bài giảng

Đó là nội dung chính của một bài dạy, là một phần cứng không thể thiếu được trong một bài dạy.

Đề cương bài giảng là những ý chính cơ bản của bài và mối quan hệ giữa các vấn đề có liên quan với nhau trong bài. Còn giáo án là phần cụ thể hóa của đề cương, là các bước lên lớp cụ thể của từng giáo viên. Các nội dung chính cần truyền đạt trong đề cương đã được từng giáo viên cụ thể hóa bằng những ví dụ, dẫn chứng minh họa.

Mối quan hệ giữa đề cương và giáo án bài giảng được biểu thị bằng sơ đồ sau :

Nhìn vào sơ đồ chúng ta thấy rằng : Đề cương của một bài giảng không phải là giáo án vì nó chỉ như bộ khung bao gồm những nội dung chính của bài. Vì vậy,

nó chỉ là phần cốt lõi của một giáo án, phần cứng mà bất kể người giáo viên nào cũng phải đưa vào trong bài giảng của mình.

Do đó, một giáo án nào đó dù là giáo viên A hay giáo viên B dạy thì phần đề cương là thống nhất, là giống hệt nhau.

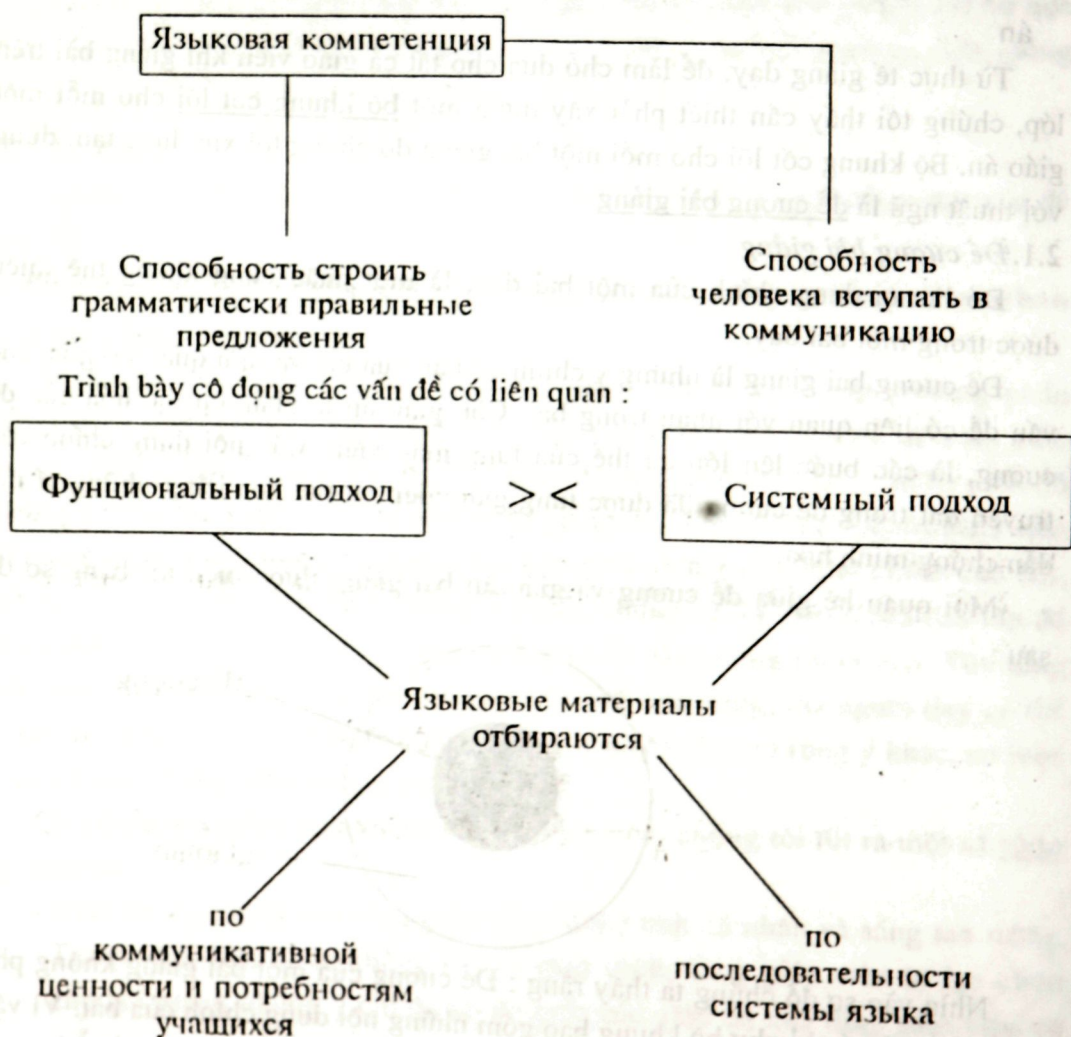
Đề cương so với giáo án mang tính bắt buộc, còn giáo án mang tính sáng tạo cá nhân. Đề cương là phần cứng có thể tồn tại nhiều năm theo sự tồn tại của giáo trình.

Giáo án là phần cụ thể hóa có thể thay đổi tùy theo từng đối tượng học, độ giảng giải nông sâu của từng giáo viên, phương pháp truyền đạt và tính sáng tạo.

2.2. Đặc điểm của một đề cương bài giảng và cách thức thể hiện đề cương

a- Đề cương bài giảng chỉ bao gồm những tóm tắt chính nên cần phải mang tính chất ngắn gọn, cô đọng :

Thí dụ : sử dụng những định nghĩa ngắn gọn :

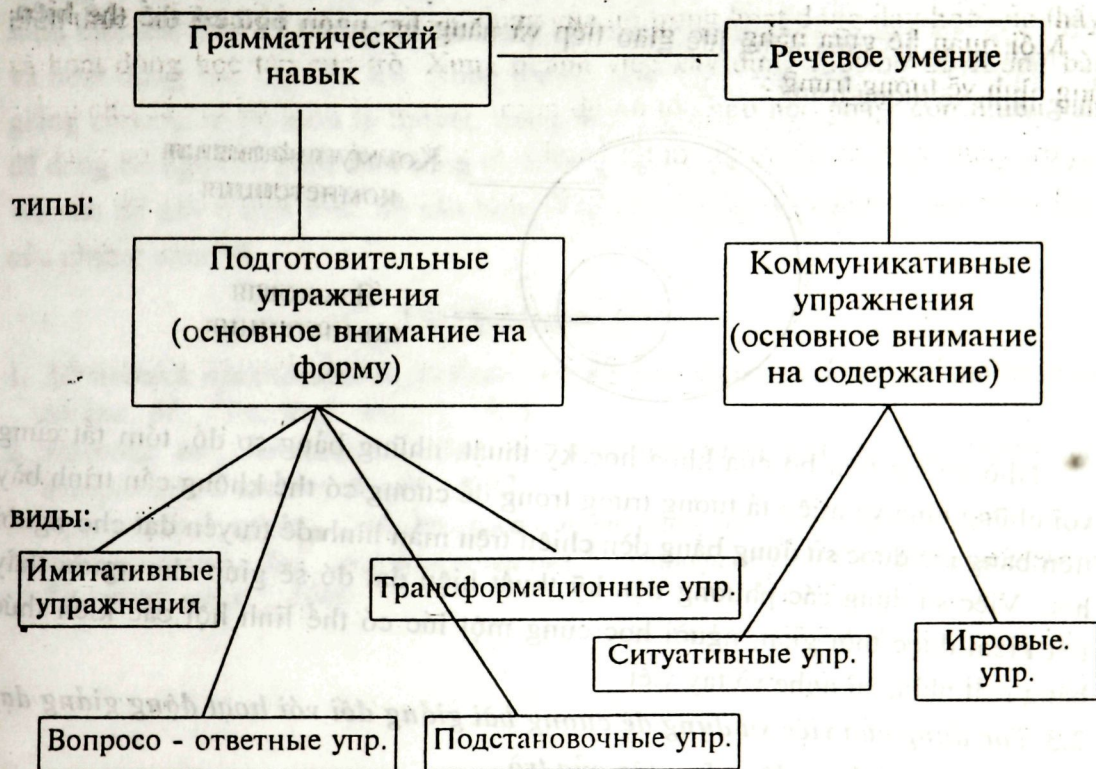
Sử dụng cách liệt kê tóm tắt:

Способы сематизации лексики :

b- Đề cương cần mang tính khái quát, vì vậy trong đề cương có thể sử dụng các sơ đồ, biểu đồ, bảng thống kê, v.v... :

Thí dụ, để phân biệt giữa các dạng bài tập, bản chất của chúng, có thể sử dụng sơ đồ sau :

Sơ đồ trên đã giúp người học hệ thống lại được tất cả các dạng bài tập để dạy ngữ pháp.

Để cụ thể hóa những khái niệm phức tạp có liên quan đến nhau, trong đề cương có thể sử dụng hình vẽ đơn giản để miêu tả. Thí dụ, để biểu thị khái niệm hành động lời nói và các thành tố của chúng, ta có thể dùng hình vẽ sau đây :

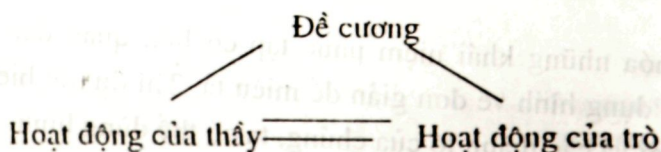
Mối quan hệ giữa năng lực giao tiếp và năng lực ngôn ngữ có thể thể hiện bằng hình vẽ tượng trưng :

Nhờ những tiến bộ của khoa học kỹ thuật, những bảng sơ đồ, tóm tắt cùng với những hình vẽ miêu tả tượng trưng trong đề cương có thể không cần trình bày trên bảng mà được sử dụng bằng đèn chiếu trên màn hình để truyền đạt cho người học. Việc sử dụng các phương tiện kỹ thuật hiện đại đó sẽ giúp cho người thầy tiết kiệm được thời gian, người học cùng một lúc có thể lĩnh hội các kiến thức bằng mắt nhìn, tai nghe và tay viết.

2.3. Tác dụng của việc sử dụng đề cương bài giảng đối với hoạt động giảng dạy của thầy và hoạt động học tập của trò

Đề cương bài giảng có tác dụng lớn trong hoạt động giảng dạy của thầy và hoạt động học tập của trò. Nó được sử dụng để điều khiển hoạt động của thầy và trò trên lớp:

Đối với thầy : Đề cương bài giảng là chỗ dựa cho người thầy khi soạn giáo án, là nguồn hỗ trợ, là bộ khung, cốt lõi cho giáo án của thầy. Trên lớp, việc sử dụng đề

cương vào bài giảng đã giúp người thầy đi đúng hướng, giảng đúng trọng tâm. Đề cương được coi như là kim chỉ nam định hướng đúng cho thầy; kiểm tra lại thầy, không để sót, không để thiếu các nội dung chính của bài.

Đối với trò : Đề cương bài giảng được trình bày dưới dạng tóm tắt, sử dụng sơ đồ, biểu đồ, bảng tổng kết đã giúp người học nắm bắt được các ý chính quan trọng trong bài một cách có trình tự và hệ thống. Việc sử dụng các hình vẽ, mô hình, phác đồ trong đề cương đã cụ thể hóa các khái niệm phức tạp trừu tượng, giúp người học dễ hiểu, dễ học, dễ nhớ.

III. Kết luận

Trong bản báo cáo này, chúng tôi mới chỉ đưa ra một số suy nghĩ ban đầu về sự cần thiết phải xây dựng một đề cương bài giảng như là một chỗ dựa, một định hướng đúng của người thầy khi lên lớp. Chúng tôi đã xét đến đặc điểm và các hình thức thể hiện đề cương và tác dụng của nó trong hoạt động dạy học của thầy và hoạt động học tập của trò. Xung quanh việc xây dựng một bộ đề cương bài giảng cho các tổ bộ môn lý thuyết, trong đó có tổ Giáo học pháp, còn nhiều vấn đề đang bỏ ngỏ cần được làm sáng tỏ. Chúng tôi mong muốn sẽ được quay trở lại với vấn đề này ở một mức độ sâu hơn, rộng hơn trong các nghiên cứu khoa học của những năm tới.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. *Методика преподавания русского языка как иностранного на начальном этапе*. М., "Русский язык", 1986.
2. *Пособие по методике обучения русского языка как иностранного во вьетнамской школе*. Ханой, 1993.
3. *Программа курса "Методика преподавания русского языка как иностранного для государственных университетов"*. Издательство "Русский язык", 1980.